

Olsztyn, dnia 4 lipca 2017 r.

PS-VI.431.3.6.2017. KS

Pani

Beata Kuprewicz

Dyrektor

Domu Św. Faustyny „Nie lękajcie się”

Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnień Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-VI.0030.267.2017 z dnia 6 kwietnia 2017 r. i nr FK-VI.0030.296.2017 z dnia 18 kwietnia 2017 r. /akta kontroli str. 1- 3/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

1. Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista,
3. Izabela Chowańska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w Domu Św. Faustyny „Nie lękajcie się” Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 19 kwietnia 2017 r. i zakończono w dniu 25 kwietnia 2017 r. Przedmiotem kontroli była ocena stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych, wydanych w wyniku kontroli doraźnej przeprowadzonej w tej Placówce w dniach 5-8 września 2016 r., w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. 2017 poz. 697), zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720), zwanego dalej rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

1. placówka / kontrolowana jednostka / DŚF – co oznacza: Dom Św. Faustyny „Nie lękajcie się” Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi,
2. dyrektor / dyrektor placówki – co oznacza: dyrektora Domu Św. Faustyny „Nie lękajcie się” Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi, panią Beatę Kuprewicz,
3. regulamin / regulamin placówki – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Domu Św. Faustyny „Nie lękajcie się” Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi,
4. zespół – co oznacza: zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka,
5. regulamin przyznawania kieszonkowego – co oznacza: Regulamin przyznawania kieszonkowego wychowankom Domu Św. Faustyny – Nie lękajcie się Caritas Diecezji Elckiej w Gołdapi,
6. karta odzieżowa - co oznacza: Karta odzieżowa wychowanka,
7. mow – młodzieżowy ośrodek wychowawczy,
8. sos-w – specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy.

Kontrola obejmowała okres od dnia 14 października 2016 r. do dnia jej zakończenia. Przeprowadzono ją w oparciu o analizę prowadzonej w placówce dokumentacji, kierowane rozmowy z dziećmi /akta kontroli str. 5- 164/ oraz informacje i wyjaśnienia przekazane przez pracowników placówki. Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę.

W pierwszym dniu kontroli, z uwagi na urlop wypoczynkowy dyrektora placówki, czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani [REDAKTOWANO] - pedagoga i pani [REDAKTOWANO] - administratora, posiadających upoważnienia dyrektora do zastępowania go podczas jego nieobecności /akta kontroli str. 165-1688 /. W kolejnych dniach, czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Beaty Kuprewicz - dyrektora Domu Św. Faustyny „Nie lękajcie się” Caritas Diecezji Ełckiej w Gołdapi.

Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniami.**

1. Ustalenia dotyczące organizacji Placówki:

Dom św. Faustyny „Nie lękajcie się” w Gołdapi jest niepubliczną placówką opiekuńczo-wychowawczą, łączącą zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej, przeznaczoną dla 30 wychowanków, prowadzoną przez Caritas Diecezji Ełckiej.

Działalność placówki określa Statut Domu Św. Faustyny – Nie lękajcie się Caritas Diecezji Ełckiej w Gołdapi /akta kontroli str. 169-172/ oraz Regulamin Organizacyjny Dom Św. Faustyny – Nie lękajcie się Caritas Diecezji Ełckiej /akta kontroli str. 173-208/, wprowadzony Zarządzeniem Dyrektora Nr 5/2016 z dnia 30 grudnia 2016 r. /akta kontroli str. 209/.

Analiza powyższych dokumentów wykazała, że regulamin nie został zatwierdzony przez Dyrektora Caritas Diecezji Ełckiej, co jest niezgodne z § 7 Statutu Domu Św. Faustyny – Nie lękajcie się Caritas Diecezji Ełckiej w Gołdapi.

W dacie kontroli w ewidencji placówki figurowało 24 wychowanków, faktycznie w Placówce przebywało 20 dzieci. Nieobecność czworga wychowanków spowodowana była następującymi okolicznościami:

- 1 wychowanek – przebywał w mow,
- 1 wychowanek - przebywał w internacie sos-w,
- 2 wychowanków- było urlopowanych.

2. Ustalenia dotyczące realizacji zaleceń pokontrolnych:

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w funkcjonowaniu placówki, w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym w dniu 10 października 2016 r., do dyrektora jednostki zalecono:

1. Realizując zadania wynikające z ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka, w tym także na posiedzeniach doraźnych, zgodnie z art. 4a ustawy wysłuchać dziecko, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględnić jego zdanie. Termin realizacji – na bieżąco.
2. Decyzje podejmowane na posiedzeniach zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka każdorazowo uzasadniać. Termin realizacji – na bieżąco.

3. Respektować prawo dzieci do uczestniczenia lub do nieuczestniczenia w praktykach religijnych, zgodnie z ich wolą. Termin realizacji – na bieżąco.
4. Wycliminować przypadki naruszania praw dziecka oraz przypadki poniżającego traktowania. Termin realizacji – na bieżąco.
5. W miarę możliwości, zorganizować szkolenie dla wychowawców zatrudnionych w Placówce w zakresie przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu oraz w zakresie wzmacniania ich kompetencji wychowawczych. Termin realizacji – 2 miesiące od dnia otrzymania zaleceń.
6. Dostosować zapisy regulaminu przyznawania kieszonkowego do obowiązujących przepisów prawnych. Termin realizacji – 1 miesiąc od dnia otrzymania zaleceń.
7. Zweryfikować kryteria przyznawania i wypłacania kwoty pieniężnej do własnego dysponowania oraz warunki jej podwyższania lub obniżania. Termin realizacji – 1 miesiąc od dnia otrzymania zaleceń.

Do wydanych zaleceń nie wniesiono zastrzeżeń. W odpowiedzi na wyżej wymienione zalecenia pokontrolne, pismem z dnia 10 listopada 2016 r. (data wpływu do tut. Urzędu – 16 listopada 2016 r.) dyrektor placówki poinformowała o podjętych działaniach w celu realizacji wskazanych przez zespół inspektorów zaleceń.

W wyniku czynności kontrolnych zespół kontrolny dokonał następujących ustaleń:

Ad. 1

Zgodnie z zapisem regulaminowym (§ 35 lit. b) wychowankowie placówki mają prawo do wyrażania swoich poglądów we wszystkich sprawach ich dotyczących.

W trakcie czynności kontrolnych, przeprowadzono rozmowy indywidualne z osiemnastorgiem obecnych w placówce dziećmi. Jeden wychowanek odmówił rozmowy z osobami kontrolującymi. Odstąpiono od rozmowy z jednym dzieckiem z uwagi na jego wiek (4 lata). Na pytanie, czy brane jest pod uwagę twoje zdanie w kwestii twojej przyszłości, dziesięcioro wychowanków podało odpowiedź twierdzącą, jeden, że nie wie, troje, że nie zawsze, a czworo nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

Z informacji uzyskanych od dyrektora wynika, że z wychowankami przeprowadzane są rozmowy na temat ich sytuacji oraz dalszej przyszłości, z których sporządza się notatki służbowe /**akta kontroli str. 210-215**/.

Z analizy notatki służbowej z dnia 24 października 2016 r. wynika, iż pedagog przeprowadził rozmowę z wychowankami [REDAKTED] [REDAKTED]. Wychowanka [REDAKTED] wyraziła chęć zamieszkania razem z rodzeństwem w Domu dla Dzieci w Mrągowie w celu utrzymania z nim bliższego kontaktu. Natomiast wychowanek [REDAKTED] nie wyraził zgody na przeniesienie go do wyżej wskazanej placówki w Mrągowie.

Zapisy zawarte w kartach p.n. *Posiedzenie Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka* nie odzwierciedlają uwzględnienia zdania ani woli dzieci /**akta kontroli str. 216-219**/, na co wskazują przepisy art. 4a ustawy.

W wyżej wskazanych kartach widnieją natomiast podpisy dzieci, potwierdzające fakt zapoznania się z informacjami dotyczącymi m.in. ich sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia i aktualnych potrzeb oraz zgoda na proponowane wnioski zespołu.

W ramach bieżącego instruktażu wskazano, aby dokumentować również fakt zapoznania się dzieci z podjętymi przez zespół wnioskami po dokonaniu oceny.

Ponadto na podstawie pisemnych informacji przekazanych przez dyrektora placówki stanowiących **akta kontroli, str. 220-223**, ustalono, iż zgodnie z wolą dzieci, zostały podjęte działania w celu umożliwienia im kontaktów oraz wzmocnienia więzi z rodzeństwem przebywającym w Domu dla Dzieci w Mrągowie poprzez wzajemne odwiedziny.

Handwritten signature

W dniu 23 marca 2017 r. odbyło się spotkanie pracowników obu placówek, na którym podjęto ustalenia w zakresie uregulowania kontaktów między dziećmi /akta kontroli str. 224-227/ .

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, iż zalecenie dotyczące konieczności wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz uwzględniania jego zdania stosownie do okoliczności (zgodnie z art. 4a ustawy), zostało zrealizowane częściowo.

Ad. 2

Po dokonaniu analizy kart *Posiedzenia Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka* z dnia 22 listopada 2016 r., sporządzonych dla każdego wychowanka, stwierdzono, iż podjęte przez zespół wnioski, były uzasadniane /akta kontroli str. 216-219/. Ponadto ustalono, iż po posiedzeniu Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, dyrektor przekazała do sądu sformułowane wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dzieci w placówce /akta kontroli str. 228-231/, co jest zgodne z art. 138 ust. 2 ustawy.

Mając na uwadze powyższe stwierdzono, że zalecenie dotyczące uzasadniania decyzji podejmowanych na posiedzeniach zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka zostało zrealizowane.

Ad. 3

Wszyscy wychowankowie, z którymi przeprowadzono rozmowy indywidualne, zaprzeczyli, aby byli zmuszani do chodzenia do Kościoła, a także wskazali, iż swobodnie mogą realizować swoje praktyki religijne.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzono, że zalecenie dotyczące respektowania prawa dzieci do uczestniczenia lub do nieuczestniczenia w praktykach religijnych zgodnie z ich wolą, zostało zrealizowane.

Ad 4.

W celu ustalenia, czy w placówce nie dochodzi do naruszania praw dzieci, w tym poniżającego traktowania wychowanków, zespół inspektorów przeprowadził rozmowy indywidualne z dziećmi. Pomimo wyjaśniania treści pytań przez kontrolujących, kilkoro dzieci nie udzieliło odpowiedzi na niektóre z nich. Kontrolujący przeprowadzili również rozmowy z dziewięcioma pracownikami placówki, tj. wychowawcami, pedagogiem i pracownikami administracji. Zeznania pracowników przyjęto do protokołów stanowiących akta kontroli str. 232-263.

W toku kontroli dokonano oceny realizacji następujących praw dzieci:

Prawo do prywatności, rozumiane jako prawo poszanowania tajemnicy korespondencji, posiadania własnych pamiątek i osobistych przedmiotów oraz zachowania przez pracowników placówki tajemnicy związanej z osobistymi informacjami przekazanymi przez dziecko, z wyłączeniem przypadków uzyskania informacji o naruszeniu prawa, zagrożeniu zdrowia lub życia, jak również prawo do poszanowania intymności dziecka, w tym zapewnienia możliwości zamykania pomieszczeń przeznaczonych do czynności higienicznych i fizjologicznych.

W rozmowach z zespołem inspektorów żadne z dzieci nie potwierdziło, aby jego rzeczy osobiste były kontrolowane. Ponadto piętnaścioro wskazało, że ich prywatna korespondencja (sms-y, e-maile, wiadomości na facebooku) nie były kontrolowane przez pracowników placówki. Troje nie udzieliło żadnej odpowiedzi na powyższe pytanie.

Wychowanków pytano również, czy opiekunowie pukają przed wejściem do pokoju. Żadne z dzieci nie wniosło w tym zakresie zastrzeżeń, pomimo iż ośmioro z nich wskazało, że nie zawsze, a jeden, że nigdy.

Na pytanie, czy pracownicy wchodzą do łazienki lub toalety w czasie korzystania z nich przez wychowanków, siedemnaścioro zaprzeczyło. Jedno dziecko dało odpowiedź twierdzącą, przy czym nie potrafiło podać szczegółowych informacji. Z uwagi na powyższe kontrolujący nie byli w stanie ustalić, czy w tym zakresie, naruszenie prawa do prywatności, miało faktycznie miejsce.

Na pytanie, czy zdarzyło się, aby opiekunowie obraźliwie komentowali pochodzenie dziecka, opowiadali niepowołanym osobom o jego sytuacji rodzinnej i prawnej, szesnaścioro dzieci zaprzeczyło, dwoje odpowiedziało twierdząco. Jedno z nich nie potrafiło wskazać, kiedy oraz kto z pracowników placówki obraźliwie komentował jego sytuację rodzinną. Jedno dziecko wskazało, iż wychowawca obraźliwie wypowiadał się na temat jego rodziny. Podkreśliło, iż słyszeli to inni wychowankowie. Żadne z dzieci nie potwierdziło, aby wyżej wskazana sytuacja miała miejsce.

Z uwagi na powyższe, zespół kontrolny nie mógł ustalić, czy doszło do naruszenia praw dzieci w powyższym zakresie.

Prawo do informacji, rozumiane jako zapewnienie dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł, a w szczególności do tych, które mają na uwadze jego dobro. Ustalono, iż w placówce zapewnia się dzieciom dostęp do informacji poprzez media, Internet oraz książki. Wychowankowie w rozmowach z zespołem inspektorów nie wnieśli uwag w zakresie ww. prawa.

Prawo do regularnych kontaktów z rodziną, rozumiane jako prawo do regularnych kontaktów z członkami rodziny, w tym przede wszystkim z rodzicami - na terenie placówki, w miejscach zamieszkania członków rodziny, jak i w sposób pośredni - poprzez kontakty telefoniczne lub elektroniczne, w tym szczególnie w dni wolne od nauki oraz w trakcie ferii i wakacji, chyba że sąd postanowi inaczej.

Podczas rozmów z osobami kontrolującymi żadne dziecko nie potwierdziło ograniczania przez placówkę kontaktów z bliskimi osobami. Wszyscy wychowankowie potwierdzili, iż rodzice oraz członkowie rodzin i osoby bliskie mogą ich odwiedzać. Placówka umożliwia również wychowankom kontakt telefoniczny z rodzinami i osobami bliskimi.

Prawo do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych, rozumiane jako zapewnienie dziecku dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej.

Z rozmów kontrolujących z wychowankami wynikało, że w przypadku problemów zdrowotnych udzielana jest im stosowna pomoc i realizowane są zalecenia lekarskie. Na pytanie dotyczące podawania leków uspokajających w celu wyciszenia agresywnego zachowania wychowanka, piętnaścioro wychowanków podało odpowiedź przeczącą. Dwoje dzieci wskazało, że leki uspokajające podawane są wychowankom na zlecenie lekarza. Jedno nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie. Żadne z dzieci nie wskazało, aby wychowawcy lub inni pracownicy placówki palili papierosy w ich obecności.

Prawo do bezpieczeństwa socjalnego, rozumiane jako prawo do wyżywienia dostosowanego do wymogów odpowiadających potrzebom rozwojowym i zdrowotnym dzieci, a także prawa do ubrania i obuwia dostosowanego do jego gustu, potrzeb i warunków pogodowych, wyposażenia w środki higieny osobistej oraz kwoty pieniężnej do własnego dysponowania przez dziecko.

Wychowankowie w rozmowie z zespołem inspektorów poinformowali, iż wszystkie posiłki spożywają w placówce, nikt nie wniósł zastrzeżeń, co do ilości wyżywienia. Wszyscy wskazali na dostępność do jedzenia i picia między głównymi posiłkami. Kontrolujący poddali

analizie losowo wybrane jadalospisy z wcześniejszego okresu, co do których nie wnieśli zastrzeżeń /**akta kontroli str. 264-277/**.

Wszystkie dzieci potwierdziły, że w środki do higieny osobistej i kosmetyki zaopatrywani są w sposób zaspakajający ich realne potrzeby.

Wychowanków pytano również, czy odpowiednio zaopatrywani są w odzież, obuwie i bieliznę. Piętnaścioro udzieliło odpowiedzi twierdzącej, troje poinformowało, iż ich realne potrzeby w tej kwestii nie są właściwie zaspakajane. Jeden z wychowawców w rozmowie z inspektorami poinformował, że fundusze na zakup odzieży wychowankom są ograniczone /**akta kontroli str. 278/**.

Osoby kontrolujące dokonały przeglądu stanu odzieży jednego dziecka, w jego obecności, które zgłosiło zastrzeżenia /**akta kontroli str. 280/**. W ocenie kontrolujących ilość niektórego asortymentu odzieżowego była niewystarczająca (bluzki z krótkim rękawem 3 szt., bluzy rozpinane 2 szt., legginsy 1 para), a posiadana odzież nosiła ślady znacznego zużycia. Inspektorzy nie mogli przeprowadzić przeglądu odzieży innych dzieci zgłaszających uwagi w tym obszarze, ponieważ samowolnie oddaliły się z placówki.

Dyrektor placówki wyjaśniła, że większe zakupy odzieżowe dokonywane są w okresie wiosennym i jesiennym oraz przed rozpoczęciem roku szkolnego, a zgłaszane przez dzieci potrzeby zakupu poszczególnego asortymentu odzieży zaspakajane są na bieżąco. Ostatnich większych zakupów odzieży wszystkim wychowankom dokonano w listopadzie 2016 r. Poza tym wychowankowie otrzymują odzież nową lub używaną pochodzącą z darów/**akta kontroli str. 281-294/**.

Ustalono, że ewidencja odzieży i obuwia prowadzona jest w formie *Karty odzieżowej wychowanka* /**akta kontroli str. 295-370/**. Dokument ten odzwierciedla zakupioną lub otrzymaną od darczyńców odzież i obuwie wychowanka. Jak wynika z przedłożonych kontrolującym dokumentów księgowych /**akta kontroli str. 371-373/** w okresie od listopada 2016 r. do marca 2017 r. na zakup odzieży i obuwia dla 24 wychowanków przeznaczono kwotę 3385,32 zł, co stanowi ok. 141 zł na wychowanka.

W ocenie kontrolujących, biorąc pod uwagę realne potrzeby dzieci w kwestii zaopatrzenia ich w odzież i obuwie, jest to kwota niewystarczająca. Powyższa nieprawidłowość może naruszać prawa dzieci do zabezpieczenia w odzież i obuwie.

Inspektorzy w ramach bieżącego instruktażu wskazali na konieczność dokonywania cyklicznych przeglądów oraz określania stanu faktycznego odzieży i obuwia, co ułatwi weryfikację i pozwoli na zaspakajanie rzeczywistych potrzeb wychowanków w tym zakresie.

Większość wychowanków (tj. piętnaścioro) poinformowało, że mogą swobodnie decydować o wyborze określonego asortymentu odzieży. Jedno dziecko nie udzieliło odpowiedzi, a dwoje wskazało, iż jeszcze nie miało kupowanej odzieży. Dyrektor placówki poinformowała kontrolujących, iż wyżej wskazane dzieci przebywają w DŚF od czterech miesięcy. W chwili przybycia do placówki posiadały kompletną odzież i obuwie. Zostały wyposażone tylko w kapcie, co potwierdza też analiza ich kart odzieżowych.

Ustalenia dotyczące wyposażenia w kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dziecko ujęto w dalszej części wystąpienia.

Prawo do nauki, rozumiane jako zapewnienie wychowankom możliwości kształcenia na każdym poziomie oraz udzielania pomocy w nauce.

Wychowankowie DŚF realizują obowiązek szkolny na następujących poziomach edukacyjnych /**akta kontroli s. 375-380/**:

- szkoła podstawowa – 11 osób,
- szkoła gimnazjalna - 7 osób,
- szkoła zawodowa – 4 osoby.

Dwoje dzieci uczęszcza do przedszkola.

Wychowankowie w rozmowach z zespołem inspektorów potwierdzili, iż posiadają niezbędne podręczniki, pomoce i przybory szkolne. Dwanaścioro dzieci wskazywało,

że opiekunowie pomagają im w odrabianiu lekcji, a dwoje, że odrabia samodzielnie. Na pytanie dotyczące możliwości skorzystania z korepetycji w przypadku trudności z jakimś przedmiotem, wszyscy wychowankowie podali odpowiedź twierdzącą.

Dzieci nie wskazały nieprawidłowości w realizacji ww. prawa.

Prawo do wypoczynku i zaspokojenia potrzeb rozwojowych, rozumiane jako prawo do czasu wolnego organizowanego zgodnie z potrzebami dziecka, oraz prawo do rozwoju zgodnie z potrzebami odpowiednimi dla etapu rozwojowego, w tym uczestnictwa w indywidualnych i zespołowych zajęciach rekreacyjnych i sportowych (w placówce i poza nią), zgodnie z zainteresowaniami i wyborem dziecka.

Wychowankowie pytani o organizację czasu wolnego w placówce wskazywali, iż w czasie wolnym chodzą na spacer, na basen, do kina, na siłownię, korzystają z komputera lub oglądają telewizję. W okresie zimowym chodzą na łyżwy i sanki.

Dyrektor placówki przedłożyła kontrolującym dokumentację odzwierciedlającą organizację czasu wolnego wychowanków w okresie ferii zimowych /**akta kontroli str. 381-432**/. W ocenie kontrolujących wychowankom zapewniono ciekawe formy spędzania czasu wolnego.

Prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia, rozumiane jako prawo do zdobywania umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu, takich jak czynności samoobsługowe, załatwianie spraw urzędowych, korzystanie z usług, uczenia się ekonomii domowej, planowania czasu, obowiązkowości oraz rozwijania kompetencji i uprawnień zawodowych umożliwiających podejmowanie pracy zawodowej.

Dziewięcioro wychowanków, w rozmowie z osobami kontrolującymi potwierdziło, iż wie na jakich zasadach może zostać w placówce po ukończeniu 18 roku życia. Jedno dziecko podało odpowiedź przeczącą, a czworo, że jeszcze nie wie. W czterech przypadkach, z uwagi na wiek dzieci (poniżej 10 r.ż.), zespół kontrolny odstąpił od zadawania powyższego pytania.

Na pytanie czy w placówce podejmowane są działania przygotowujące do samodzielnego życia, większość wychowanków (piętnaścioro) odpowiedziała twierdząco, wskazując na naukę gotowania, sprzątania, robienia zakupów, prania odzieży. Dwoje dzieci nie udzieliło żadnej odpowiedzi, a w jednym przypadku, z uwagi na wiek dziecka (5 lat), odstąpiono od zadania wyżej wskazanego pytania.

Prawo do pomocy specjalistycznej, rozumiane jako prawo do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w radzeniu sobie z emocjami własnymi i innych osób, łagodzenia skutków separacji z rodziną.

Ustalono, że w jednostce kontrolowanej zatrudniony jest psycholog oraz pedagog w wymiarach pełnych etatów. W czasie przeprowadzania kontroli psycholog przebywał na dłuższym zwolnieniu lekarskim.

Pedagog w ramach swoich obowiązków, w okresie objętym kontrolą, prowadził zajęcia indywidualne i grupowe dla wychowanków /**akta kontroli str. 433-444**/.

Siedemnaścioro wychowanków, w rozmowie z osobami kontrolującymi wskazało, iż może liczyć na pomoc specjalistów zatrudnionych w placówce. Jedno dziecko nie udzieliło odpowiedzi. Dzieci informowały, iż chętnie uczęszczają na zajęcia organizowane przez ww. specjalistę.

Na pytanie kontrolujących, z kim mogą porozmawiać o swoich sprawach osobistych, wychowankowie wskazywali: wychowawców, pedagoga, członków najbliższej rodziny oraz koleżanki.

Dzieci pytano również, czy po opuszczeniu domu dziecka będą mogły liczyć na pomoc pracowników placówki. Dziewięcioro wychowanków podało odpowiedź twierdzącą, dwoje zaprzeczyło. Pięcioro dzieci nie udzieliło odpowiedzi, jedno poinformowało, że nie wie.

Prawo do życia bez przemocy, rozumiane jako prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej, emocjonalnej, zarówno ze strony rówieśników, jak i dorosłych, stosowania wobec dziecka pozytywnej dyscypliny oraz prawo do pomocy w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi i rówieśnikami zarówno na terenie placówki, jak i poza nią.

Z informacji uzyskanych od dzieci, wynika, że w placówce stosowane są nagrody i kary. Większość wychowanków wskazała, że wiedzą za co mogą być w placówce nagrodzeni, a za co ukarani. Troje wychowanków nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

Dzieci pytane o stosowane nagrody, najczęściej wymieniały pochwałę, wyższe kieszonkowe, możliwość uczestnictwa w dodatkowych zajęciach, słodycze, nagrody rzeczowe, możliwość dłuższego korzystania z komputera i oglądania telewizji oraz możliwość dłuższego przebywania poza placówką.

Wychowankowie wskazywali na stosowanie następujących kar: zakaz korzystania z komputera, oglądania telewizji, zakaz wyjścia poza placówkę, obniżenie kieszonkowego oraz przebywanie w swoim pokoju.

Zapisy regulaminowe dotyczące katalogu kar (§ 38) nie przewidują kary w postaci przebywania wychowanka w swoim pokoju, na którą wskazywały dzieci.

Stosowanie pozaregulaminowych kar jest sprzeczne z fundamentalną zasadą wymaganą w procesie wychowania, o której mowa w przepisach art.4 ustawy, a mianowicie z zasadą podmiotowego traktowania dziecka. Jej nieprzestrzeganie, może naruszać prawo dziecka do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem i w dalszej konsekwencji skutkować utratą przez niego poczucia bezpieczeństwa.

Ponadto zastrzeżenia kontrolujących budzi zapis regulaminowy (§ 38 pkt.3 lit.f) wskazujący, iż wychowanek może być ukarany „wnioskiem do sądu o zmianę środka wychowawczego wobec wychowanka”.

W ocenie zespołu inspektorów kary mają na celu między innymi zapobieżenie w przyszłości niewłaściwym zachowaniom dziecka, winny też uczyć odpowiedzialności. Zmiana środka wychowawczego to działanie mające na celu przeciwdziałanie postępującej demoralizacji nieletnich. Dyrektor placówki przyznała, iż zasadne jest wyeliminowanie z katalogu wyżej wskazanej kary.

Każdego wychowanka zapytano, czy zdarzyło się, że w ramach kary nie otrzymał kieszonkowego. Siedemnaścioro wychowanków zaprzeczyło, aby taka sytuacja miała miejsce. Jedno dziecko podało odpowiedź twierdzącą, wskazując sytuację dotyczącą konieczności odkupienia przez nią getrów młodszej wychowance. Powyższa kwestia została omówiona w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

Wszystkie dzieci pytano również, czy zdarzyła się sytuacja, aby w ramach kary nie mogło odwiedzić domu rodzinnego. Troje wychowanków nie potwierdziło takiej sytuacji. Dwoje natomiast podało odpowiedź twierdzącą, przy czym podkreśliło, iż decyzję taką podjął rodzic (opiekun prawny). Trzyznaścioro dzieci poinformowało kontrolujących, iż nie posiada zgody sądu na urlopowanie do domu rodzinnego.

W tej grupie praw kontrolujący zwrócili się do wychowanków z pytaniem, jak opiekunowie pomagają rozwiązywać spory/kłótnie między wychowankami. Wychowankowie najczęściej wskazali, że poprzez rozmowę, tłumaczenie, wyjaśnienie, ukaranie winnych, zachęcanie do pogodzenia się, odsyłanie do pokoju w celu wyciszenia. Dwoje dzieci nie udzieliło odpowiedzi.

Na pytanie zespołu kontrolnego, kto i jak pomaga w rozwiązywaniu sporów/konfliktów pomiędzy wychowawcą a wychowankiem, czworo dzieci poinformowało, że nie ma takich sytuacji, dwoje nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Pozostali wychowankowie najczęściej wskazywali na rozmowę. Informowali, iż konflikty pomiędzy wychowankami a wychowawcami pomaga rozwiązywać pani pedagog.

Każdego wychowanka pytano również, czy zdarza się, że opiekunowie używają brzydkich, wulgarnych słów w ich obecności. Siedemnaścioro wychowanków nie potwierdziło, aby takie sytuacje miały miejsce. Jeden natomiast nie udzielił odpowiedzi.

Wszyscy wychowankowie stwierdzili, że wychowawcy zawsze reagują w przypadku bójki pomiędzy wychowankami lub użycia przemocy.

Zespół kontrolny zwrócił się do wychowanków z pytaniem, czy zdarzyła się sytuacja, że poczuli się poniżeni lub upokorzeni. Szesnaścioro dzieci zaprzeczyło, jedno podało odpowiedź twierdzącą. [REDACTED]

[REDACTED]

Zespół kontrolny ustalił, iż zatrudniony w placówce psycholog oraz dyrektor, przeprowadzili postępowanie wyjaśniające dotyczące wyżej wskazanej sytuacji, rozmawiając zarówno z wychowanką, jak i wychowawczynią /akta kontroli str. 445-452/. [REDACTED]

[REDACTED]

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, iż pomimo zaistnienia pilnej potrzeby dokonania kompleksowej oceny sytuacji ww. rodzeństwa, w celu podjęcia stosownych działań, nie zwołano posiedzenia zespołu, o którym mowa w przepisach art. 135-138 ustawy.

Dyrektor, składając wyjaśnienia w powyższej kwestii, poinformowała, iż nie zwołano posiedzenia zespołu z uwagi na podjęcie szeregu innych działań w celu ustalenia odpowiednich metod wychowawczych oraz udzielenie wychowankom pomocy, w tym m.in.:

- złożenie wniosku do sądu o wgląd w sytuacje wychowanek,
- zebranie pracowników pedagogicznych z dyrektorem, na którym omówiono problemy opiekuńczo-wychowawcze i ustalono zasady postępowania z wychowankami,
- spotkanie wychowanek z kuratorem zawodowym,
- złożenie przez kuratora wniosku do sądu o wszczęcie i prowadzenie postępowania o demoralizację w stosunku do (...) i (...),
- spotkanie wychowanek z policjantem i przeprowadzenie pogadanki na temat ich negatywnych zachowań.

Handwritten signature

Ponadto Pani dyrektor poinformowała, że obecnie dzieci mają orzeczone nadzór kuratora zawodowego oraz oczekują na badanie przez Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów /akta kontroli str. 471-474/.

Przyczyną powstania nieprawidłowości może być przyjęty w placówce sposób organizacji pracy, co może skutkować podjęciem niewłaściwych oddziaływań terapeutycznych oraz opiekuńczo-wychowawczych względem dziecka.

Każde dziecko, w ramach rozmowy indywidualnej, zapytano, czy zdarzyła się sytuacja, że zostało uderzone przez pracownika placówki. Wszystkie dzieci udzieliły przeczącej odpowiedzi.

Na pytanie, czy było świadkiem stosowania przemocy przez pracowników placówki wobec innych wychowanków, szesnastu zaprzeczyło. Jedno dziecko podało odpowiedź twierdzącą, wyjaśniając, [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

W związku z podejrzeniem stosowania przemocy przez wychowawcę wobec wychowanka, zespół inspektorów przeprowadził rozmowy z pięcioma wychowawcami Domu Św. Faustyny w Gołdapi, pedagogiem oraz dwoma pracownikami administracji, których zeznania zostały przyjęte do protokołów /akta kontroli str. 232-263/.

Siedmioro pracowników placówki nie potwierdziło, aby słyszeli lub byli świadkami stosowania przemocy innych osób zatrudnionych w DŚF w Gołdapi wobec dzieci. Jeden z pracowników poinformował, iż w trakcie kontroli zgłosił się do niego wychowanek, [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

Wskazany pracownik następnego dnia poinformował o powyższym fakcie dyrektora placówki /akta kontroli str. 479-482/, który przeprowadził postępowanie wyjaśniające. Pracownicy składający na tę okoliczność wyjaśnienia zaprzeczyli, aby powyższa sytuacja miała miejsce /akta kontroli str. 483-490/.

Osoby kontrolujące nie mogły jednoznacznie ustalić, czy wyżej wskazana sytuacja miała miejsce i doszło do naruszenia praw dziecka z uwagi na rozbieżność w uzyskanych informacjach. Tym niemniej, w związku z powzięciem sygnałów mogących wskazywać na stosowanie wobec dziecka czynów zabronionych prawem [REDAKTOWANE] organ kontrolny zobligowany był przepisami art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego, w związku z art. 207 § 1 Kodeksu karnego, do złożenia stosownego zawiadomienia do prokuratora.

Ponadto zespół inspektorów na podstawie przedłożonej dokumentacji /akta kontroli str. 491-500/ ustalił, iż w ramach nadzoru nad pracą opiekuńczo-wychowawczą wychowawców, dyrektor placówki, jako osoba odpowiedzialna za prawidłowe funkcjonowanie jednostki, w tym przestrzeganie praw przebywających w niej dzieci, przeprowadzał obserwacje zajęć w dniach 16 i 30 listopada 2016 r. oraz 14 i 16 grudnia 2016 r.

Z analizy przedstawionego harmonogramu wynika, iż na marzec b.r. zaplanowany był przegląd dokumentacji prowadzonej przez jednego z wychowawców. W rubryce powyższego harmonogramu przeznaczonej na uwagi brak jest informacji dotyczącej realizacji zaplanowanych czynności kontrolnych, co może rodzić wątpliwość, czy faktycznie zostały przeprowadzone.

W ocenie zespołu kontrolnego nadzór nad pracą opiekuńczo-wychowawczą wychowawców w placówce jest niewystarczający, co może skutkować stosowaniem przez

Handwritten signature or initials

pracowników niewłaściwych metod wychowawczych, a w konsekwencji także naruszeniem praw dzieci.

Mając na uwadze powyższe stwierdzono, że zalecenie dotyczące wyeliminowania przypadków naruszania praw dziecka oraz przypadków poniżającego traktowania, nie zostało zrealizowane.

Ad. 5

Z informacji uzyskanych od dyrektora placówki wynika, iż w dniu 15.12.2016 r. zostało zorganizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi szkolenie, dotyczące przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu. W szkoleniu wzięło udział 7 pracowników pedagogicznych i 4 pracowników obsługi DŚF /akta kontroli str. 501-506/. Trzech pracowników pedagogicznych, z przyczyn osobistych, nie uczestniczyło w szkoleniu /akta kontroli str. 507-511/.

Ustalono, iż nie zostało zorganizowane szkolenie dla wychowawców dotyczące wzmacniania kompetencji wychowawczych. Dyrektor wyjaśniła, iż z uwagi na ograniczone możliwości finansowe placówki, zamierza zwrócić się z ponowną prośbą do PCPR o zorganizowanie szkolenia dla pracowników pedagogicznych w wyżej wskazanym zakresie. Wskazała, iż przewidywany termin szkolenia to drugi lub trzeci kwartał b.r. /akta kontroli str. 501-503/.

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, iż zalecenie dotyczące zorganizowania (w miarę możliwości) szkolenia dla wychowawców zatrudnionych w placówce w zakresie przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu oraz w zakresie wzmacniania ich kompetencji wychowawczych, zostało zrealizowane częściowo.

Ad. 6

W Regulaminie przyznawania kieszonkowego wychowankom Domu Św. Faustyny – Nie lękajcie się Caritas Diecezji Ełckiej w Gołdapi dokonano wymaganych zmian, dostosowując zapisy do obowiązujących przepisów prawa.

W wyżej wskazanym dokumencie wyeliminowany został zapis warunkujący przyznanie kieszonkowego dla wychowanków przebywających w placówce co najmniej 2 tygodnie. Poza tym usunięto zapis, dotyczący możliwości otrzymania tylko minimalnej kwoty do własnego dysponowania przez dzieci urlopowane w czasie przerwy wakacyjnej.

W/w dokument został wprowadzony Zarządzeniem Nr 2/2016 dyrektora placówki, a z jego treścią zostali zapoznani wychowawcy oraz wychowankowie grup „Tęcza” i „Promyki”, co potwierdzają złożone przez nich podpisy /akta kontroli str. 513-525/.

Mając na uwadze powyższe stwierdzono, że zalecenie dotyczące dostosowania zapisów regulaminu przyznawania kieszonkowego do obowiązujących przepisów prawnych zostało zrealizowane.

Ad. 7

Na podstawie analizy regulaminu przyznawania kieszonkowego oraz wyjaśnień dyrektora placówki stwierdzono, iż kwota kieszonkowego uzależniona jest od wieku wychowanka oraz jego zachowania. W zależności od wieku dziecka, podstawy naliczania kieszonkowego kształtują się następująco: do 10 r. ż. - 25,00 zł, od 10-14 lat - 30 zł, powyżej 14 r.ż. - 40 zł. Na pisemny wniosek wychowawcy sprawującego bezpośrednią opiekę nad dzieckiem, wskazane kwoty mogą być podwyższone lub obniżone, w zależności

od zachowania i postawy wychowanka, jego zaangażowania w dodatkowe prace na rzecz placówki lub szkoły oraz stosunku do obowiązków szkolnych. Decyzję o ostatecznej kwocie kieszonkowego podejmuje dyrektor po dokonaniu analizy otrzymanych wniosków.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji, dotyczącej kwoty do własnego dysponowania, stwierdzono, iż jej wysokość w okresie objętym kontrolą była zróżnicowana i kształtowała się w przedziale od 10,00 zł do 60,00 zł /**akta kontroli str. 527-790**/.

Dyrektor placówki, w okresie od października 2016 r. do marca 2017 r., przyznał kwotę kieszonkowego powyżej 40,00 zł 26 razy, w tym kwotę 45,00 zł 12 razy, kwotę 50,00 zł 9 razy, kwotę 55,00 zł 3 razy i kwotę 60,00 zł 2 razy.

W wyniku analizy wszystkich wniosków wychowawców dotyczących kieszonkowego, kontrolujący ustalili, że w 72 przypadkach kieszonkowe podwyższono, natomiast w 65 przypadkach obniżono. Dyrektor placówki trzykrotnie nie przychyliła się do wniosku o obniżenie kieszonkowego, wskazując na wypłacenie całej podstawy, zgodnej z regulaminem przyznawania kieszonkowego.

Z informacji uzyskanych od dyrektora wynika, iż ustalona przez niego kwota kieszonkowego, na podstawie przedłożonych wniosków, przekazywana jest wychowawcom, a następnie wychowankom, co potwierdzają własnoręcznym podpisem na liście wypłat kieszonkowego. Kieszonkowe dla wychowanka przebywającego w mow wysyłane jest przekazem pocztowym lub przekazywane bezpośrednio, podczas jego pobytu w placówce /**akta kontroli str. 791-796**/.

W toku rozmów z zespołem inspektorów wychowankowie nie wnieśli zastrzeżeń do wysokości kieszonkowego. Siedemnaścioro z nich potwierdziło, iż kieszonkowe wypłacane jest systematycznie, raz w miesiącu. Jedna wychowanka poinformowała kontrolujących, iż w miesiącu marcu b.r. nie otrzymała kieszonkowego, ponieważ musiała odkupić młodszą koleczance getry, które celowo zniszczyła. Analiza notatki służbowej z dn. 01.04.2017 r. /**akta kontroli str. 797**/, sporządzonej przez wychowawcę sprawującego opiekę nad dziećmi w dniu, kiedy doszło do zniszczenia getrów oraz wyjaśnienia lidera grupy, wskazują, iż wychowanka sama zadeklarowała odkupienie zniszczonej przez nią odzieży. Lider grupy poinformował ponadto, że pomimo złożonej deklaracji, wychowanka co miesiąc otrzymywała ustaloną kwotę kieszonkowego i nigdy nie przekazywała żadnych środków finansowych na odkupienie, celowo zniszczonej przez nią odzieży innej wychowanki /**akta kontroli str. 799**/.

Faktu odkupienia getrów przez starszą koleżankę nie potwierdziło dziecko, do którego należała odzież.

Analiza list wypłat kieszonkowego wykazała, iż wychowanka od momentu przybycia do placówki, co miesiąc otrzymywała kieszonkowe potwierdzając to własnoręcznym podpisem.

Kontrolujący zakwestionowali zapis § 36 lit. k regulaminu dotyczący pokrywania przez wychowanków z kieszonkowego zniszczonych celowo przedmiotów lub elementów wyposażenia placówki. W opinii zespołu inspektorów rekompensowanie wyrządzonych przez dzieci szkód powinno być adekwatne do ich wieku i możliwości.

Dyrektor wyjaśniając powyższą kwestię oświadczyła, że wobec wychowanków nigdy nie były wyciągane konsekwencje dotyczące ponoszenia kosztów naprawy celowo zdewastowanego przez nich wyposażenia placówki /**akta kontroli str. 801-803**/.

Powyższa nieprawidłowość może skutkować pozbawieniem wychowanka kwoty pieniężnej do własnego dysponowania.

Ustalono, iż w okresie od listopada 2016 r. do marca 2017 r. wypłacano kwotę pieniężną do własnego dysponowania wychowance, która nie ukończyła 5 roku życia.

Zespół kontrolny udzielając bieżącego instruktażu poinformował, iż wyżej wskazaną kwotę zapewnia się dziecku od 5 r. ż., co reguluje §18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia.

Mając na uwadze powyższe stwierdzono, iż zalecenie dotyczące zweryfikowania kryteriów przyznawania i wypłacania kwoty pieniężnej do własnego dysponowania oraz warunki jej podwyższania lub obniżania zostało zrealizowane.

Rekomendacje:

1. Dokonywać systematycznego przeglądu oraz określać stan faktyczny odzieży i obuwia, w ustalonym terminie, co ułatwi weryfikację i pozwoli na zaspakajanie rzeczywistych potrzeb wychowanków w tym zakresie.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Otoczyć szczególną opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym dziecko, które sygnalizowało stosowanie wobec niego przemocy. Termin realizacji – niezwłocznie.
2. Dokonać zmian w regulaminie placówki, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi oraz w zakresie zapisów dotyczących obowiązków i kar, mogących naruszać prawa dziecka, a kopię tego dokumentu przesłać do wglądu organowi nadzoru. Termin realizacji – 1 miesiąc od dnia otrzymania zaleceń.
3. Realizując zadania wynikające z ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka, po wysłuchaniu dziecka, stosownie do okoliczności uwzględniać jego zdanie oraz dokumentować fakt zapoznania dziecka z podjętymi przez zespół wnioskami, zgodnie z art. 4a ustawy. Termin realizacji – na bieżąco.
4. Zaopatrywać wychowanków w odzież i obuwie adekwatnie do ich rzeczywistych potrzeb. Termin realizacji – niezwłocznie
5. Bezwzględnie zaprzestać stosowania kar pozaregulaminowych. Termin realizacji – niezwłocznie.
6. Bezwzględnie przestrzegać prawa dzieci do życia bez przemocy. Termin realizacji – na bieżąco.
7. W przypadku nasilających się problemów opiekuńczo-wychowawczych z dzieckiem niezwłocznie powoływać zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka w celu dokonania oceny jego sytuacji i podjęcia niezbędnych działań. Termin realizacji – na bieżąco.
8. Wzmóc nadzór wewnętrzny nad pracą opiekuńczo-wychowawczą wychowawców zatrudnionych w placówce. Termin realizacji - na bieżąco.
9. Podjąć działania mające na celu zorganizowanie szkolenia dla wychowawców w zakresie wzmacniania ich kompetencji wychowawczych. Termin realizacji – 2 miesiące od otrzymania zaleceń.
10. Przestrzegać przepisów określających wiek dzieci uprawniający do otrzymywania kwoty do własnego dysponowania realizacji – na bieżąco.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Jednocześnie informuję, że zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy, kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej od 500 do 10000 zł.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzenia kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. 2015 poz.1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. 2017 poz.697).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Marcin Jastrzębski
DYREKTOR
Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:

1. Ks. Dariusz Kruczyński – Dyrektor Caritas Diecezji Elckiej
2. Starosta Goldapski
3. a/a

GŁÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Stefanowska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chawańska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Agnieszka Brzozowska